

4721 SAYILI TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN "EVLÂT EDİNME"YE İLİŞKİN HÜKÜMLERİNİN İNCELENMESİ*

Yrd.Doç.Dr. Şükran Şıpka**

I. Giriş

1. Evlât edinme (yapay nesep)

Evlât edinme, (eski) Türk Medeni Kanunu'nun kabulü ile birlikte hukuk hayatımıza girmiş bir hukuki işlemdir. Bilindiği üzere eski hukukta (İslam Hukuku), bugünkü anlamda bir evlât edinme kurumu yoktu. Sadece "manevi evlât" adı altında, hukuki sonuçları bakımından tamamen farklı bir uygulama söz konusu idi¹.

* 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 8 Aralık 2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak, 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Yürürlük Kanununun 14. Maddesi gereğince; "Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan evlât edinme sözleşmeleri, bütün hükümleri ile birlikte geçerliliğini korur". Bu nedenle, eski hukuka göre kurulmuş olan evlât edinme sözleşmelerine, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisî hükümleri uygulanacaktır.

** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Ataay A. Medeni Hukukta Evlât Edinme, I. fasikül, İstanbul 1957, sh. 13-14; Feyzioğlu N.F; Aile Hukuku, ikinci bası, İstanbul 1979, sh. 527 vd.; Köprülü/Kaneti, Aile Hukuku, İstanbul 1989, sh. 228.; Oğuzman/Dural, Aile Hukuku, II. bası, İstanbul 1998, sh. 245;

Cin Halil/Akgündüz Ahmet, Türk Hukuk Tarihi, 2.cilt, Konya 1989, sh.106; "İslam Hukukunda evlât edinmeye **tebenni** denmekte ve caiz görülmemektedir. Dolayısıyla evlâtlık ile evlât edinen arasında hiçbir nesep bağı mevcut değildir. Aralarında mirasçılık ve evlenme engelleri gibi haller de ortaya çıkmaz. Ancak İslâm hukuku, **Lakit** denilen kimsesiz

Modern Hukuk sistemlerinin kabul ettiği evlât edinme işlemi ile², evlât edinilen kişi(evlâtlık), evlilik içi soybağının (sahih nesep) hemen hemen tüm nimetlerinden yararlanır. Türk Hukukunda Medeni Kanununun kabulünden bu güne kadar evlât edinme bölümünde bu anlamda esaslı bir değişiklik yapılmamış, sadece 16/6/1983 tarih ve 2846 sayılı bir kanun ile MK. 253. maddedeki 40 olan evlât edinebilme yaşı 35' e indirilmiştir. Ayrıca 14/11/1990 tarih ve 3678 sayılı bir kanunla da Medeni Kanuna 254a maddesi eklenmiş, 255. maddede de "devamlı olarak temyiz kudretinden mahrum eşin rızasının aranmayacağı" şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Ancak bu değişiklikler "yapay nesep" i, kan bağına dayalı "sahih nesep" e -modern hukuk sistemlerindeki anlamda- benzetememiştir. Böylece kaynak İsviçre Medeni Kanunu ile evlât edinmenin hukuki sonuçları bakımından aramızda son otuz yıl boyunca çok büyük farklar meydana gelmiştir.

Çocuk hukuku alanında yapılan çalışmalar sonucunda³ uluslararası sözleşmelerde artık evlât edinme koşulları ve sonuçlarının yalnızca **çocuğun yüksek yararı ve güvenliğini** sağlayacak şekilde olması esası kabul edilmektedir. Bu sözleşmelerden biri olan 20 Kasım 1989 tarihli "B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesi" ni Türkiye 1994 yılında imzalamış ve sözleşme 27 Ocak 1995 tarih, 22184 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak

buluntu çocukları alıp büyütmeyi, bazı şartlarla dini bir vazife kabul etmektedir. Osmanlı Şer' iye Sicillerinde görülen ve hukuki neticelerinden mahrum fîli evlâtlık müessesesi de bu manâya matuftur." Ayrıca bkz. Kur'an, Ahzâp sûresi, 4,5.ayet.

2 Özellikle 24 Nisan 1967 tarihli "Küçüklerin Evlât Edinilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi"ni imzalayan devletler, bu sözleşmenin 10. maddesi gereğince evlât edinmeye ilişkin mevzuatlarını yeni baştan düzenlemişlerdir. Örneğin Almanya 1/1/1977' de yürürlüğe giren ve 2/7/1976 tarihli bir kanunla; İsviçre ise 1 Nisan 1973 tarihinde yürürlüğe giren ve 30 Haziran 1972 tarihli bir kanunla evlât edinmeye ilişkin hükümlerini değiştirmişlerdir. Türkiye söz konusu bu sözleşmeyi imzalamamıştır.

3 Çocuk haklarının tarihi gelişimi konusunda bkz. Akyüz Emine, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, -İnsan Hakları Eğitim Dizisi- Ankara 2000, sh 1 vd.

yürürlüğe girmiştir⁴. Bu sözleşmenin önsöz bölümünde çocuğun önemi özetle şöyle vurgulanmaktadır: "... savunmasız konumları nedeniyle çocukların özel bir duyarlılığa ve korunmaya muhtaç oldukları, çocuğa ilk elde bakım ve koruma sağlayacak olan ailenin bu konudaki sorumluluğunu yerine getirebilmesi için gerekli koruma ve yardımı görmesi, çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu olarak gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış havası içindeki bir aile ortamında yetişmesinin gerekliliği... kabul edilmiştir."

Ayrıca aynı sözleşmenin 21. maddesi de özet olarak "...evlât edinmenin tanındığı ülkelerde, bu uygulamanın yalnızca **çocuğun yüksek yararına olacak şekilde**, konunun uzmanı yetkililerin izniyle ve çocuk için gerekli güvenceler sağlandıktan sonra..." gerçekleştirilebileceğinden bahsetmektedir⁵. Böylece evlât edinme konusunda çocuğun yararı öncelik taşımaktadır. Modern hukuk sistemlerinde sonradan yapılan düzenlemeler gereğince de; evlât edinme işlemi sonrasında çocuk, hukuki açıdan evlât edinen kişinin çocuğu statüsüne geçmektedir⁶.

2. Evlât edinme kurumunun kabul edilme sebepleri ve sakıncaları

a) Kabul edilme sebepleri (yararı)

Evlât edinme kurumunun kabul edilme sebeplerinin başında kimsesiz, bakımsız veya terkedilmiş çocukların korunması-

⁴ Türkiye sözleşmenin 17, 29 ve 30. maddelerini çekince koyarak kabul etmiştir. bkz Akyüz E. age.sh.19; Ayrıca Türkiye 1996 tarihli "Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi" ni, 9 Haziran 1999 tarihinde imzalamış ve 18/Ocak/2001 tarih, 4620 sayılı bir kanunla onaylamıştır.

⁵ Bu konuda ayrıntılı olarak bkz. Polat Oğuz, 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı, (İstanbul Çocukları Vakfı) 2000, sh 23 v.d; Akyüz age. sh 32-33.

⁶ Polat, sh 23; aksi görüşte Hatemi Hüseyin; 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı, (İstanbul Çocukları Vakfı) 2000 sh 437 "... soybağı evlât edinmeyle kurulmaz, soybağı Tabiat ile belirlenir..." Ayrıca Hatemi Hüseyin; Aile Hukuku, İstanbul, 1999, sh. 115-116.

nı sağlamak gelir⁷. Diğer bir sosyal faydası da çocuğu olmayan aileleri bir evlât sahibi yapmak ve böylelikle hem çocuk sevgisini tatmalarını sağlamak, hem de bu nedenle sarsılan evlilik birliğini ayakta tutmaktır⁸. Evlilik dışı bir çocuğa evlât edinme yoluyla sahih nesep (düzgün soybağı) statüsü sağlamak da evlât edinmenin amaçlarından biridir⁹.

Nihayet, belirli bir malı mülkü olan yaşlı ve yalnız yaşayan kimselerin, özellikle bizim toplumumuzda akrabalarından birini veya kendisine bakacak herhangi bir yakınıni evlât edinmesi de sıkça görülen bir yoldur. Bu yönüyle evlât edinme esas amacından saparak, bir nevi ölünceye kadar bakma sözleşmesi gibi bir fonksiyon ifa eder.

b) Sakıncaları

Evlât edinme kurumunun yasal mirasçılarının miras haklarından yoksun bırakılmasına yol açması (örneğin, çocuğu ol-

⁷ Bkz. Altaş Hüseyin, Evlâtlık Sözleşmesinde Amaç, Türk Hukuk Dünyası Mayıs 2000, sayı 1, sh 103 vd.; Ataay age. sh 30; Velidedeoğlu Hıfzı Veldet; Türk Medeni Hukuku -Aile Hukuku, İstanbul 1965 sh 345; Oğuzman/Dural, Aile Hukuku, İstanbul 1998,sh.245; Akıntürk Turgut, Aile Hukuku , Ankara 1996 sh 319; Köprülü/Kaneti, age, sh 229; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, Medeni Hukuk (Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku) 6. Bası Ankara 1999, sh. 1073 vd.; Serozan Rona, Çocuk Hukuku, İstanbul 2000, sh. 143; Akyüz, age. sh. 123; Hegnauer Cyril, Grundriss des Kindesrechts und des übrigen Verwandtschaftsrechts, fünfte, überarbeitete Auflage, Bern, 1999(Özellikle İsviçre' de ve diğer Avrupa ülkelerinde üçüncü dünya ülkelerinden yabancı dünya çocuklarının evlât edinilme sayısı gittikçe artmaktadır.)

⁸ Yarg. 2. Hukuk Dairesinin 25/6/1997 tarih ve 6350/7830 sayılı yayımlanmamış kararında evlâtlık sözleşmesinin amacı olarak "Çocuksuz ailenin evlât sahibi olma duygusunun tatmin edilmesi" ön plana çıkarılmıştır. Bu kararın eleştirisi için bkz. Altaş, agm. sh. 106 vd.; Ayrıca evlât edinmenin toplumsal işlevi konusunda bkz. Akyüz, age sh. 123. Hegnauer, Kindesrecht, sh. 75.

⁹ Oğuzman/Dural age. sh. 245; Serozan, age sh., 143. Yazar, "yapay dölleme tekniğinden yararlanarak ikame anaya (kiralık anneye) ismarlanan çocuğun, ondan devralınabilmesinin tek yolunun da anlaşmalı evlât edinme" olabileceğini söylemektedir (sh. 143).

mayan ve yalnız yaşayan yaşlı bir kimsenin mirasının dargın olduğu kardeşine ve onun çocuklarına gitmesini istemediği için, uzaktan bir akrabasını evlât edinmesi); gayri meşru ilişkileri kolaylaştıran bir kurum olarak düşünülmesi (örneğin, elli yaşındaki bir erkeğin, yirmi yaşındaki kız arkadaşını evlât edinenek beraber yaşamaya başlaması); aynı cinsten olan kişiler arasında böyle bir hukuki bağın ardına gizlenerek, gayri meşru bir yaşam sürdürülmesi; bazı yalnız yaşayan yaşlıların, kötü niyetli kişilerce kandırılarak, evlât edinme sonucu sömürülmeleri; evlât edinme amacından farklı olarak, evlâtlığın hizmetçi, hastabakıcı, besleme gibi kullanılıp, hor görülmesi ¹⁰; özellikle ülkelerarası evlât edinmelerin, çoğu zaman evlâtlık çocuğun bedensel, duygusal, zihinsel, sosyal ve hukuksal bakımlardan güvenliğini tehdit etmesi ¹¹; evlât edinme kurumunun sakıncaları olarak belirtilmektedir.

Bütün bu sakıncalarına rağmen evlât edinme kurumu yüzyıllar boyunca değişik hukuk sistemlerince tanınmış bir kurum olarak yaşamını devam ettirmektedir. Hiçbir modern hukuk sistemi evlât edinmeyi hukuki anlamda ortadan kaldırmayı düşünmemiştir. Ancak hem bu sakıncaların en aza indirilmesi, hem de özellikle, küçük evlâtlığın -ve yaşlı evlât edinenin de- menfaatlerinin korunması açısından sıkı şekil ve denetim esaslarına tabi tutmuşlardır.

¹⁰ Bu sakıncalar için bkz. Ataay, age. 14; Hatemi H., Aile Hukuku, sh. 116; Tekinay S.S., Türk Aile Hukuku (6. bası) İstanbul 1990, sh. 445; Ayrıca bu sakıncalara Yarg 2. HD 30/10/1980 t. 8325/8595 E.K. sayılı karar gerekçesinde de dolaylı olarak değinilmiştir. (YKD, Sayı 2, sh. 182); Akyüz, age. sh. 142 vd.

¹¹ Akyüz, age sh. 143. (Yazar ayrıca bu tür evlât edinmeler sonucunda çocuğun fiziksel ve cinsel istismara uğradıklarının saptandığını ve bu bulguların 25-28 Eylül 1988 tarihinde yapılan 7. Uluslararası Çocuk İhmal ve İstismarı Kongresine sunulan tebliğde yer aldığını belirtmektedir.)

II. Yeni Türk Medeni Kanunu'ndaki Evlât Edinme Hükümleri

1. Genel olarak

Modern Hukuklarda, özellikle evlât edinmek isteyen kişinin "sahih nesepli alt soyunun" bulunmaması koşulu, uzun yıllar önce terk edilmiştir. Yukarıda belirttiğimiz üzere, Almanya ve İsviçre yapmış oldukları yasa değişiklikleri ile evlât edinmeye ilişkin bu sınırlamayı kaldırmışlardır¹².

Eski Türk Medeni Kanunu'nda evlât edinme esnasında sahih nesepli (düzgün soybağlı) alt soyun bulunmaması koşulu bugüne kadar korunmuş iken (eski MK. m. 253)¹³, yeni Medeni Kanun'da alt soy bulunmama koşulu kaldırılmıştır. **Bu Türk Hukuku için bir reformdur, ancak oldukça gecikmiş bir reformdur.** Bu ön koşulun aşılması yanında, yine kaynak İsviçre Medeni Kanunu' nun konuyla ilgili maddeleri örnek alınarak, diğer bazı esaslı yenilikler ve değişiklikler de getirilmiştir¹⁴. Ana hatları itibariyle evlât edinme kurumu, daha ciddi ve sıkı koşullara bağlanmış, şekli açıdan da **yargılama usulü** kabul edilmiştir (m. 315). **Öncelikle küçüklerle, ergin(reşit) olanların evlât edinilmesi farklı maddi şartlara tabi tutulmuştur.** Oysa eski Medeni Kanun'da böyle bir ayırım yoktu. Ancak aşağıda göreceğimiz gibi, ergin veya kısıtlıların evlât edinilmesinde alt soyunun bulunmaması ön koşulu korunmuştur.

12 "...çocuksuzluk koşulu, evlât edinilen çocuğun güvenliğinin korunmasının ön plana geçtiği günümüz hukuk sistemlerinde terk edilmektedir." Akyüz, age. sh. 132 ve dn. 31.

13 Tekinay, age.,sh.450, d.n 12; Akyüz, age. sh. 131 vd, özellikle orada yer alan 22, 23, 24, 25, 26, 27 numaralı dipnotlar ve uygulama örnekleri; aksi fikirde Hatemi H. Aile Hukuku, sh. 119

14 Bkz. Türk Medeni Kanunu Tasarısı , Gerekçe bölümü, sh.370.

2. Kanundaki değişikliklerin değerlendirilmesi

A. Küçüklerin evlât edinilmesi

a) Bakım ve gözetim koşulu (Madde 305)

Bu madde İsviçre M.K.'nun 264. maddesinden alınmıştır. Buna göre küçüğün evlât edinen tarafından bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması gerekir¹⁵. Burada amaç, evlât edinme kurumunun öncelikle çocuğun yararı ve güvenliğine hizmet etmesidir¹⁶. Bakım ve gözetim koşulu, "koruyucu aile sisteminin" evlât edinmeye yönelmiş bir şeklidir (SHÇEK. m.20). Bu nedenle özellikle "koruyucu aile sistemi" düzenleme ve uygulamasından yardım alınması ve yararlanılması söz konusu olacaktır¹⁷.

Ancak evlât edinmenin ön koşulu olan gözetim ve bakım amaçlı yerleştirme, Çocuk Esirgeme Kurumundaki kimsesiz çocuklar için olduğu kadar, anne ve/veya babası olup da, onların rızası ile evlâtlık olarak verilecek çocuk için de aranacaktır. Bu nedenle burada önemli olan bir husus, bu koşulun yerine getirilmesinin kim veya hangi kurum tarafından takip edileceğidir. Şöyle ki; bu sistem İsviçre' de kabul edildiğinde, evlât edinmeye aracılık yapacak makamlar da belirlenmiştir (İsviçre M.K., md. 269 c). Ayrıca, İsviçre' deki Koruyucu Aile Yönetmeliği' nin 5. maddesine göre evlât edinilecek olan çocuğun onbeş yaşın altında olması halinde, evlât edinecek kişi (veya aile) yanına yerleştirilmesi resmi makamların onayına bağlıdır¹⁸. Bu

¹⁵ Tasarıda iki yıl olarak kabul edilmiş olan bu süre, Adalet Bakanlığı Meclis Üst Komisyonundaki görüşmeler esnasında bir yıl olarak değiştirilerek kabul edilmiştir.

¹⁶ 1967 tarihli Evlât Edinmeye İlişkin Avrupa Sözleşmesi' nin 17. maddesine göre, evlât edinme kararı ancak çocuk ve evlât edinecek kişiler arasındaki ilişkiler takdir edilecek kadar uzun bir süre çocuk evlât edinecek kişinin yanında bırakılmışsa verilebilir. Bkz. Akyüz age. s.130.

¹⁷ Bkz. Sevgi USTA SAYITA, Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi, Doktora Tezi, İst.1996.

¹⁸ Akyüz, age sh. 130. Hegnauer, Art. 264,N. 31; Eichenberger Rolf. Die materiellen Voraussetzungen der Adoption unmündiger nach neuem schweizerischem Adoptionsrecht, (Diss., Fribourg 1974). sh.127.

resmi makamın onay verebilmesi için öncelikle, aracı kurumun ailenin koşullarını incelemesi; hâkimin yapacağı yargılama ve araştırma safhasında ise, evlât edinmenin diğer koşullarının bulunması ve izin verme ihtimalinin yüksek olması gerekmektedir¹⁹.

b) Evlât edinmenin öncelikle küçüğün yararına bulunması (Madde 305/II)

Evlât edinmede öncelikle küçüğün yararı temel ilke olarak benimsenmiştir. Uluslararası sözleşmelerde de bu ilke hep ön plânda tutulmuştur. Evlât edinmede çocuğun yararı ve güvenliği ilkesi, modern hukuklarda evlât edinme koşullarının bu yönde değiştirilmesine neden olmuştur²⁰. Özellikle evlât edinmek isteyen kişilerin çocuğun güvenliği için gerekli koşullara yeterli biçimde sahip olmaları, ona uygun bir eğitim vermeye elverişli olmaları, çocuğun bedensel güvenliğini sağlayabilecek olmaları (örneğin beslenme, temiz ve sağlığa uygun giyindirme, kendine ait bir oda veya yatağa sahip olma, sağlığına özen gösterme gibi) aranacaktır. Tüm bu araştırmayı ise hâkim ya re'sen veya uzmanlar yardımıyla yapacaktır. Evlât edinmenin yasal koşulları gerçekleşmiş olsa bile, hâkim çocuğun güvenliğini uygun görmezse evlât edinmeye izin vermeyebilir²¹.

c) Evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkâniyete aykırı biçimde zedelenmemesi (Madde 305/II)

Yeni Türk Medeni Kanununda evlât edinmede "çocuksuzluk" ön koşulu kaldırılınca, bunun yerine İsviçre' deki düzenleme örnek alınarak " **evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkâniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi**

19 Hegnauer, Art. 264, N.31; Kindesrechts, sh. 97.

20 Geniş bilgi için bkz. Akyüz, age. s.128 vd.

21 Akyüz, age. s. 142. Yargıtay bir kararında, çocuğunu bir Amerikalıya evlâtlık veren bir annenin buna izin vermesinin maddi bir çıkara dayanıp dayanmadığının Mahkemece araştırılmasını istemiştir. (Yarg. 2. HD. 6.11.1958 t 5134/5199 E. K)

gerektiği" kabul edilmiştir (m. 305/II). Böylece öz çocukların ya da diğer evlâtlıkların ruhsal, bedensel ve ekonomik açıdan önemli derecede tehlikeye düşecekleri anlaşılıyorsa hâkim evlât edinmeye izin vermeyecektir²². Ancak öz çocukların bu evlât edinme dolayısıyla miras hisselerinin azalması, hâkkaniyete aykırı biçimde yararlarının zedelenmesi anlamında değerlendirilmemektedir²³.

d) Eşlerin birlikte evlât edinmesi (Madde 306)

Kanunda "çocuksuzluk" ön koşulu kalkınca buna bağlı olarak **eşlerin birlikte evlât edinmesi zorunluluğu** getirilmiştir. Zira artık çocuğu olan eş de evlât edinebileceğine göre İsviçre' de olduğu gibi eşlerin tek başına evlât edinmesine izin verilmemektedir. Bunun tek istisnası, Kanun'un 307/II. maddesinde belirtilen sebeplerden biri nedeniyle eşlerin birlikte evlât edinmesinin mümkün olmamasıdır.

Ayrıca evli olmayan çiftler de bir küçüğü birlikte evlât edinemeyeceklerdir. Böylece Kanun, fiili evlilik ilişkisi veya evlilik dışı yaşam beraberliği sürdüren ayrı veya aynı cinsten kişilerin birlikte evlât edinmelerini yasaklamaktadır.

Eşlerin birlikte evlât edinebilmesi için en az beş yıl evli olmaları veya her ikisinin de otuz yaşını doldurmuş bulunmaları gerekir. Oysa İsviçre'de bu yaş sınırı otuzbeş olarak korunmuştur (İsviçre M.K.m. 264a/II). Kanun Tasarısı'nın madde gerekçeleri bölümünde "otuz yaşın gerekli olgunluğu sağlayabileceği düşüncesi ile" İsviçre' den farklı düzenleme getirildiği belirtilmektedir.

e) Üvey çocuğun evlât edinilmesi (Madde 306/III)

Eşlerin birlikte evlât edinmesi zorunluluğunun bir istisnası da, eşlerden birinin diğerinin çocuğunu tek başına evlât edi-

22 Hegnauer, Kindesrecht sh. 97-98; Eichenberger, sh.159.

23 Akyüz, age. s. 133.; Yarg. 2 HD, 30/10/1984, E 8323, K.8594: (YKD., 1985/1. S.2 s.182).

nebilmesidir. Şayet eşlerden biri diğ erinin çocuğunu evlât edinecekse, en az iki yıldan beri evli olmaları veya evlât edinecek olanın otuz yaşını doldurmuş bulunması yeterli görülmüştür . Ancak bu durumda şöyle bir ihtimal söz konusu olabilir: Otuz yaşını doldurmuş olup da henüz evlilikleri iki yılı doldurmamış olan çiftlerden evlât edinmek isteyen tarafın, evlât edineceği üvey çocuğuna en az iki yıl bakmış ve eğ itmiş olması şartı (madde 305/I) aranacak mıdır? İsviçre'de, evlilik öncesinde bu bakım ve gözetim koşulunun yerine getirilmesi gerektiği, aksi takdirde evlât edinmeye izin verilmesinin çocuğun yararı ve esenliği ilkesine aykırı olacağı ileri sürülmüştür²⁴. Ancak İsviçre M.K.' nunda 26 Haziran 1998 tarihli ve 1 Ocak 2000' de yürürlüğe giren bir kanun ile yapılan değişiklikle (İsviçre M.K.m.264a/III), üvey çocuğun evlât edinilebilmesi için; -yaş koşulu kaldırılarak-, en az 5 yıldan beri evli olma koşulu getirilmiştir²⁵. Böylece tüm bu tartışmalar da sona ererek, sadece beş yıl evli olma koşulu ile üvey çocuğun evlât edinilmesi gerçekleşebilecektir. İsviçre'deki bu yeni değişikliğin sebebi; üvey çocuğun sadece yeni eş hatırına evlât edinilmesi halinde, bu evliliğin kısa bir süre sonra boşanma ile sonuçlanmasının, üvey evlât ile evlâtlık ilişkisi kuran diğ er eşin ilişkisinde meydana getireceği olumsuzluklardır. Çünkü evlât edinen kişi evlilik sona erince üvey çocuğunu evlâtlık ilişkisinden soyutlamaya çalışabilir²⁶. Yeni Türk Medeni Kanununda da bu yönde bir düzenleme yapılması, bu konuda ortaya çıkabilecek olumsuzlukları engelleyebilirdi.

Ayrıca, üvey çocuğun evlât edinilmesinde, özellikle velâyet konusunda çelişkili bir durum ortaya çıkacaktır. Şöyle ki, üvey çocuğun velâyetinin evlât edinen kişiye geçmesi esastır (eski M.K. m.257/I, yeni M.K. m. 314/I). Böylece çocuğun öz ana veya babasıyla velâyet bağı ortadan kalkar. Ancak İsviçre M.K.

24 Clerc Andre; Die Stiefkindadoption, Universitaetsverlag Freiburg Schweiz, 1991, s. 67 vd.

25 Clerc; age sh. 67 vd.; Hegnauer, Kindesrecht, sh. 85

26 Aynı görüşte, Rona Serozan, Çocuk Hukuku İst 2000 s.145-146. "Sırf bu nedenle, üvey çocukların evlât edinilmesine karşı çıkılmakta, hatta evlât edinilmesini yasaklayan yasalar bulunmaktadır."

m.267/II'de , bir istisnai hüküm getirilmiştir. Buna göre; üvey çocuğun evlât edinilmesinde, velâyet hakkına sahip olan anne veya baba, bu **velâyet hakkını çocuğu evlât edinen eş ile birlikte yürütürler (birlikte velâyet)**²⁷. Aynı durum evlât edinilen çocuğun mirasçılık durumu bakımından da özellik gösterecektir²⁸.

Böyle bir düzenlemenin yeni Medeni Kanun'a alınmamış olması da bir eksikliktir. Kanun'un 314.'üncü maddesine bu yönde bir istisnai hüküm eklenmesi gerektiği görüşündeyiz.

f) Tek başına evlât edinme(Madde 307)

Tek başına evlât edinme yaşı, yine İsviçre' den farklı olarak otuz yaşa indirilmiştir. Tek başına evlât edinecek olanlar öncelikle evli olmayan kişilerdir. Zira evli olan kişilerin tek başına evlât edinmesi yukarıda belirttiğimiz istisnalar dışında mümkün değildir.

g) Küçüğün rızası ve yaşı (Madde 308)

Eski Medeni Kanunda olduğu gibi, yine evlât edinenle evlât edinilen arasındaki onsekiz yaş farkı korunmuştur. Oysa İsviçre' de yeni düzenleme ile bu yaş farkı onaltı' ya indirilmiştir (İsviçre MK.m. 265). Yine evlât edinmenin, mümeyyiz (ayirt etme gücüne sahip) olan küçüğün²⁹ kendi rızasına bağlı olduğu da hüküm altına alınmıştır (308/II). Ayrıca vesayet altındaki küçüğün evlât edinilebilmesi için vesayet dairelerinin "izni" de gerekmektedir (308/III).

27 Serozan age. sh.145; Clerc, age 119 vd.

28 Clerc; age sh. 120 vd.

29 Hegnauer, Cyril, Das Schweizerische Kindesrecht; Entwicklungen des europaeischen Kindschaftsrechts, Bielefeld -1996. Entwicklungen 1996 sh. 124' de bu tür çocukları 14 yaşın altı olarak kabul etmektedir.

h) Ana - babanın vereceği rıza (Madde 309)

Küçüğün evlât edinilmesi anne ve babanın birlikte rızalarını gerektiren bir işlemdir³⁰. Anne ve babanın rızası velayet hakkından bağımsız olup, sadece çocukla aralarındaki soybağ ilişkisine bağlıdır. Bu nedenle velayet hakkına sahip olmayan anne ya da babanın da evlât edinmeye izni aranacaktır³¹. Aynı şekilde evlilik dışı çocuğu ile bir soybağ ilişkisi kurulmuş olan doğal babanın evlât edinmede rızası aranmayacaktır³².

Madde 309/I, bu rızanın küçüğün veya ana ve babanın oturdukları yer mahkemesinde sözlü ya da yazılı olarak tutanağa geçirilerek verileceğini belirtmektedir.

Aynı maddede yer alan, "verilen rızanın, evlât edinenlerin adları belirtilmemiş veya evlât edinenler henüz belirlenmemiş olsa dahi geçerli olacağı" hükmü, çocuğun güvenliği ve gelişimi açısından kabul edilmiştir³³. Gerekçede bu konuda bir açıklık yoktur. Ancak İsviçre doktrininde ana babanın ya da diğer akrabaların evlât edinen aileye müdahale ederek, çocuğun gelişimini olumsuz şekilde etkileme ihtimalini ortadan kaldıracığı kabul edilmektedir³⁴.

Anne ve baba çocuğun doğumundan itibaren altı hafta geçmedikçe evlât edinmeye rıza gösteremezler (m.310). Bu maddede rızanın, en erken küçüğün doğumundan altı hafta geçtikten sonra verileceği belirtilmekle, henüz doğmamış çocuk için önceden rıza verilmesi yolu kapatılmıştır. Verilen rızanın tutanağa geçirilme tarihinden itibaren altı hafta içinde aynı usulle geri alınabileceği de kabul edilerek, anne ve baba bu sa-

³⁰ Serozan sh. 147-148 "... küçüğün evlâtlık olarak verilmesinde ana ve babanın görüş birliği, oy birliği etmeleri gerekir. Babanın oyu üstün sayılamaz"

³¹ Hegnauer, Entwicklungen sh. 124; Akyüz, age sh. 136

³² Akyüz age sh. 136; Serozan sh. 147-148

³³ Akyüz age sh. 137, Eichenberger sh. 213

³⁴ Akyüz age sh. 137, Eichenberger sh. 213

yede acele karar verme sonucundan da korunmaktadır³⁵.

Kanunun 311. maddesi, eski Kanunun 254/a maddesini karşılamaktadır. Bu madde anne ve babanın rızasının aranmayacağı istisnai durumları belirtmektedir. Sadece 312. madde - yeni bir hüküm olarak-, yukarıdaki madde gereğince anne ya da babanın rızasının aranıp aranmayacağına yargıcın karar vereceğini düzenlemektedir. Birinci fıkraya göre anne ya da babadan birinin rızasının bulunmaması halinde, evlât edinenin veya evlât edinilmek amacıyla yerleştirildiği kurumun istemi üzerine çocuğun oturduğu yer mahkemesi bu rızanın aranıp aranmamasına karar verebilecektir. Bunun dışında üçüncü fıkra, ana ya da babadan birinin 311. maddenin 2. bendindeki sebep nedeniyle rızasının aranmaması kararının, bu ana veya babaya yazılı olarak bildirileceğini hükme bağlamaktadır.

B. Erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesi (Madde 313).

Küçüklerin evlât edinilmesinden farklı olarak, **erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesine daha sınırlı** koşullar getirilmiştir. Öncelikle ergin ya da kısıtlıların evlât edinilebilmesi için evlât edinenin "**alt soyunun bulunmaması**" gerekmektedir. Eski Medeni Kanun'da olmayan bu düzenleme, İsviçre MK.'nin 266. maddesinden aynen alınmıştır.

Çocuksuzluk koşulu yanında, birinci fıkrada ergin veya kısıtlıların evlât edinilebileceği haller sınırlı olarak üç bent halinde sayılmıştır. İlk olarak evlât edinilecek ergin yada kısıtlının **bedensel yada zihinsel özrü sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç olması ve evlât edinilen tarafından en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmesi gerekir**. Bunun dışındaki evlât edinilecek kişiler için, **küçükken en az beş yıl süreyle evlât edinen tarafından bakılıp gözetilmiş olması ya da haklı sebepler mevcut olmak koşuluyla evlât edinilen ile evlât edinenin en az beş yıldan beri aile halinde birlikte yaşamaları** koşulu aranmaktadır.

³⁵ Akyüz age. sh. 136-137

İkinci fıkrada ise evli bir kimsenin ancak eşinin rızası ile evlât edinilebileceği belirtilmektedir -ki bu hüküm eski Medeni Kanun'un 255. maddesinde de vardı. Ancak oradaki "temyiz kudretinden yoksun eşin rızasının aranmayacağı" na ilişkin düzenleme, yeni Kanuna alınmamıştır.

Üçüncü fıkrada, bu yukarıdaki koşullar dışında , küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla ergin ya da kısıtlıların evlât edinilmesinde de uygulanacağı belirtilmektedir.

C. Evlât edinmenin hukuki sonuçları (Madde 314)

a) Velayet ve mirasçılık: Yeni Medeni Kanunda, İsviçre M.K.' dan farklı olarak, yürürlükteki 257. madde kısmen korunmuştur. İsviçre' de 1972 yılında yapılan yasal düzenleme ile, artık evlât edinilen küçüğün öz ana babası ile hukuki ilişkileri -mirasçılık dahil- tamamen kesilmekte, sadece evlâtlığa öz ailesini araştırma hakkı çerçevesinde gerekli bilgilerin verilmesi sağlanmaktadır. Bu duruma öğretide **tam evlât edinme (Volladoption)** adı verilmektedir³⁶. İsviçre' deki bu düzenleme, çocuğun yararı ve güvenliği ilkesinin sağlanması için kabul edilmiştir. Bu ilke gereğince evlâtlık, evlât edinen ana babanın gerçek çocuğuymuş gibi tüm hukuki sonuçlardan yararlanır. Hatta evlât edinilen çocuk ile, evlât edinenin kan ve sıhri hısımları arasında -gerçek bir çocuğun sahip olduğu- hısımlık ilişkisi kurulur³⁷. Aynı şekilde İsviçre M.K.'na göre evlât edinme, küçüğün asıl ana-babası ile olan hısımlık ilişkilerini sona erdirirken buna bağlı olarak mirasçılık sıfatını da kaybeder (İsviçre MK. m.267/II). Bunun tek istisnası diğer eşin çocuğunun evlât edinilmesinde görülür. Bu durumda küçüğün asıl ana ya da babasına karşı olan soy bağı devam eder (İsviçre MK.m.267/II)³⁸. Evlât edinilen küçüğün kan hısımları ile de hısımlık ilişkisi tamamen sona ermekle birlikte, sadece onlarla

³⁶ Akyüz age sh. 148; Serozan; age. sh. 152;

³⁷ Hegnauer, Kindesrecht sh. 94.

³⁸ Clerc age sh. 119 vd.

olan "**evlenme engeli**" devam eder (İsviçre MK. yeni m. 95)³⁹.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, yeni Medeni Kanunda, İsviçre' deki bu "**tam evlât edinme sistemi**" benimsenmemiştir. Yani Türk Medeni Hukuku' ndaki evlât edinme sisteminde çocuk, gerçek ailesinden tamamen kopmamakta, sadece velayet hakkı evlât edinene geçmektedir. Yine eski düzenlemede olduğu gibi, evlâtlığın evlât edinenin mirasçısı olmasının yanında, kendi ailesindeki mirasçılık hakkı ile birlikte evlâtlık ile evlât edinen arasındaki "tek yönlü" mirasçılık da korunmuştur⁴⁰. Yani evlâtlık ve altsoyu (füruu) evlât edinenin mirasçısı olurken, evlât edinen evlâtlığın mirasçısı olamaz (eski MK.m.447/II). Oysa yukarıda belirttiğimiz gibi, İsviçre MK' daki tam evlât edinme sisteminin bir sonucu olarak, evlâtlık ve evlât edinen ile bunların hısımları arasında karşılıklı miras hakkı sağlanmıştır.

Ayrıca, eski Medeni Kanunumuzun 257/I,c.2 maddesindeki " çocuğun mirasçılık hakkına ve ana babanın çocukların malları üzerindeki haklarına ilişkin" yapılabilecek olan akdî düzenleme yeni Kanuna alınmamıştır.

b) Evlâtlığın adı ve soyadı: Madde 314/III' de küçük olan evlâtlığın evlât edinenin soy adını alacağı, evlât edinenin isterse çocuğa yeni bir ön ad verebileceği belirtilmektedir.

³⁹ İsviçre MK' nın "Aile Hukuku" bölümünde 1998 tarihinde yapılan ve 2000 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile eski 100. madde 95. madde olarak yer almakta, ve 95/II' de evlât edinmenin, evlât edinilen çocuğun ve altsoyunun gerçek ailesinin hısımları ile olan evlenme engeli ortadan kaldırmadığını belirtmektedir. Hegnauer/Breitschmid, sh. 43; ayrıca bkz. Hegnauer, Entwicklungen. sh. 125; Akyüz age sh. 149.

⁴⁰ Akyüz age. sh.150-151.; "katmerli, duble mirasçılık" Serozan, age.sh.153; Yalman Süleyman; Evlat Edinme ve Evlâtlığın Miras Hakkı; Selçuk Üniversitesi,Hukuk Fakültesi Dergisi,Prof.Dr.Şakir Berki'ye Armağan, Cilt V,Yıl1996, S.1-2, sh.222 vd.

Alman Hukukunda "kısmi evlât edinme" reşit olmayan çocuklar için kabul edilmemektedir. (Bkz. Klinkhardt Horst, Yabancı Evlât Edinme Kararlarının Tanınması, Çev. A. Cemal Ruhi, Prof.Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, Cilt II. İstanbul 2001, sh. 999 vd. Bu nedenle yabancı ülkelerden gelen kısmi evlât edinme kararlarının mahkemelerce tanınamayacağı ileri sürülmektedir. Sh.1003)

Ergin olan evlâtlığın ise dilerse evlât edinme esnasında evlât edinenin soyadını alabileceği belirtilmiştir.

Dördüncü fıkrada da ayırt etme gücünden yoksun olan küçüklerin nüfus kaydına ana ve baba adı olarak evlât edinen eşlerin adının yazılacağı belirtiliyor. Eski Medeni Kanununun 257.maddesinde, 16.6.1983 tarihli ve 2846 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile eklenen hükümler, hemen hemen aynen yeni Kanunda da yer almıştır.

D. Evlât edinmede şekil ve usul (Madde 315,316)

Bu maddede, eski düzenlemeden tamamen farklı olarak, "mahkeme kararı ile evlâtlık ilişkisinin kurulacağı" belirtilmiştir. Böylece, Noterde yapılacak resmi sözleşme ortadan kalkmaktadır. Maddede sözü edilen "mahkeme kararı"ndan, evlât edinme işleminin bir yargılama (çekişmesiz yargılama) şeklinde yapılacağı anlaşılmaktadır.

Evlât edinme artık taraflar arasında yapılan bir sözleşme olmaktan çıkmakta, yargı kararına dönüşmektedir. Bu, evlât edinmenin amacına uygun olumlu bir düzenlemedir.

316. madde gereğince hakime geniş bir araştırma yükümlülüğü ve takdir yetkisi getirilmiştir. Hakim kararından önce evlât edinmenin evlâtlığın yararına ve esenliğine uygun olup olmadığını, evlât edinenin de ekonomik durumunu, evlât edinme sebepleri, eğitime yeteneği, aile ve bakım ilişkilerini araştırarak ve ayrıca evlât edinenin alt soyu varsa onların da evlat edinmeyle ilgili düşüncelerini değerlendirecektir. Hakim bu araştırmasında gerektiğinde uzmanların görüşünü de alabilecektir.

E. Evlâtlık ilişkisinin sona erme sebepleri (Madde 317 v.d.)

317. madde gereğince evlât edinmede rızası alınması gereken kişiler, bu rızanın alınmaması halinde, -küçüğün menfaati ağır biçimde zedelenmeyecekse- hâkimden evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirler.

Ayrıca 318. madde gereğince de, evlât edinmeye ilişkin esaslı bir eksiklik nedeniyle evlât edinme kararının kaldırılmasını Cumhuriyet Savcısı veya her ilgili isteyebilir. Ancak bu arada eksiklik giderilmiş veya sadece usule ilişkin olup da, evlâtlık ilişkisinin kaldırılması evlâtlığın menfaatini ağır biçimde zedeleyecekse bu talep reddedilebilir. Bu iptal davası, iptal sebebinin öğrenilmesinden başlayarak altı ay ve her halde evlât edinme işleminin üzerinden iki yıl geçmekle düşer (Madde 319/III).

Evlâtlık ilişkisinin iptali kararı yenilik doğuran bir karar niteliği taşıyacaktır. Aynı zamanda bu kararın kural olarak ileriye etkili olması da özellikle evlâtlığın yararınadır. Ancak kötü niyet varsa o zaman hakim geçmişe etkili karar vermelidir.⁴¹

Görüldüğü gibi, evlâtlık ilişkisinin sona erme sebepleri, eski 258. maddeden farklı düzenleme getirmektedir. Bir kere anladığımız kadarıyla evlâtlık ilişkisi iki tarafın rızası ile sona erdirilemeyecektir. Çünkü artık bir sözleşme olmaktan çıkmış, yargı kararına bağlanmıştır. Haklı sebeplerle ya da mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin sebepler vukuunda evlât edinenin talebi ile evlâtlık sözleşmesinin sona erdirilmesi de (ref' i) mümkün değildir. Bu hükmün alınmamasının nedeni bize göre yine İsviçre' deki düzenlemenin aynen alınmış olmasındandır. Ancak İsviçre' de yukarıda belirttiğimiz gibi tam evlât edinme prensibi gereğince evlâtlık evlât edinenin gerçek çocuğuymuş gibi kabul edildiğinden, böyle bir ihtimalde Miras Hukuku hükümleri uygulanarak, sadece mirasçılıktan çıkartma (ıskat) söz konusu olabilecektir. Şöyle ki: evlâtlığın evlât edinene karşı ağır bir suç işlemesi ya da aile ödevlerini ağır bir şekilde ihmal etmesi halinde evlâtlık ilişkisi ortadan kaldırılamayacak, ancak evlâtlık mirasçılıktan ıskat edilebilecektir. Herhalde bu maddeyi hazırlayanlar, bizde de bu sonucu ön görmüşlerdir.

F. Evlâtlık işlemlerinde aracılık (Madde 320)

Bu maddede, küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin aracılık

41 Hegnauer, Kindesrecht, sh. 101; aynı görüşte Serozan, sh. 151.

faaliyetlerini devletin bizzat kendi kurumları aracılığıyla yapacağı, gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin bu faaliyetleri yürütemeyecekleri belirtilmiştir. 1998 tarihli Tasarıda, gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine de bu yetki verilmişti. Ancak İstanbul Üniversitesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı raporunda yapılan eleştiriler doğrultusunda bu hükmün kaldırıldığını memnuniyetle görmüş bulunuyoruz. Oysa İsviçre MK. 269 c/II' de evlât edinmede aracılık faaliyetini meslek edinmiş olan gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerine de bu olanak tanınmıştır. Ancak İsviçreli hukukçular **özel hukuk tüzel kişilerinin aracılık faaliyetlerine izin verilmemesi görüşündedirler**⁴².

G. Evlenme yasağı

Bilindiği üzere, eski MK. 92/b.3 maddesi gereğince, **evlât edinenle evlâtlığın, ya da bunlardan biriyle diğerinin eşi arasındaki evlenme engeli**, yine eski MK. 121. madde düzenlemesi karşısında kesin bir evlenme yasağı oluşturmuyordu. Yani her nasılsa evlenmişlerse, evlilik geçersiz sayılmayıp, evlâtlık sözleşmesi ortadan kalkmaktaydı. Oysa eski M.K.121. madde yeni Kanunda yürürlükten kaldırılmış olduğundan, bu konuda bir boşluk meydana gelebilir. Şöyle ki; evlenme engelleri bahsinde yer alan eski M.K.92/b.3 ile 112/b.3 maddeleri, yeni Kanunda da 129./b.3 ve 145/b.3 maddeleri olarak aynen korunmuştur. Eski M.K.121. maddenin yürürlükten kaldırılmış olması karşısında, evlât edinmenin artık kesin bir evlenme engeli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. İsviçre' de aynı düzenleme bilinçli olarak yapılmış ve evlât edinme kesin bir evlenme engeli olarak kabul edilmiştir⁴³.

Tasarının madde gerekçesinde bu konuda özel bir açıklama yer almadığından, bizde de kanun koyucunun amacının İsviçre'deki düzenleme olduğu sanılmaktadır. Yani kanun koyu-

42 Bkz. Hegnauer, Entwicklungen. sh. 127; Hegnauer, Kindesrecht, sh. 101; Serozan, sh.143.

43 Hatta yukarıda dn. 39' da belirttiğimiz gibi İsviçre MK. 95/II' de evlât edinmenin evlâtlık ile evlât edinen ailenin akrabalarıyla dahi evlenmeye engel teşkil edebileceği hüküm altına alınmıştır.

cu mevcut M.K. 121. maddeyi almamakla, artık evlâtlık ilişkisini “**kesin bir evlenme engeli**” olarak saymıştır⁴⁴. Her nasılsa taraflar evlenmişlerse, evlâtlık ilişkisi sona ermeyecek, buna karşılık evlenme geçersiz sayılacaktır

Ancak, yukarıda mirasçılık meselesinde bahsettiğimiz uyumsuzluk burada da karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki; İsviçre'de tam evlât edinme sistemi ile birlikte evlâtlık, kan bağına dayalı hısımlık ilişkisine benzetilmeye çalışıldığından, mirasçılık gibi evlenme yasağı da bu esas doğrultusunda kabul edilmiştir. Yani usul-füru (alt-üst soy) arasındaki evlenme geçersiz olduğunda nasıl ki hısımlık ilişkisi ortadan kalkmıyorsa, evlât edinme sonucu oluşan nesep ilişkisi de korunmaya çalışılmıştır.

Bizde ise her ne kadar İsviçre'deki evlât edinme sistemi alınmaya çalışılmışsa da, özellikle gerçek ana-baba ile ilişkiler bakımından -herhalde Türk toplumunun bu konudaki duyarlılığı dikkate alınarak- farklı hukuki sonuçlar kabul edilmiştir. Bu nedenle, Tasarı' ya göre evlâtlık ile evlât edinenin her nasılsa evlenmiş olmaları halinde, evlilik ilişkisi "geçersiz" sayılırken, evlâtlık sözleşmesinin devam edip etmeyeceği tartışmalı olarak kalacaktır.

Zira evlilik ilişkisine giren tarafların evlâtlık ilişkisini geçerli olarak kabul etmek, bir taraftan evlât edinme kurumunun amacına aykırılık oluştururken, diğer yandan bu ilişki bu yönüyle ahlâka-adâba ve kamu düzenine aykırı bir hukuki ilişki olarak nitelendirilebilecektir. Bu nedenle evlilikle birlikte evlâtlık ilişkisinin de geriye etkili olarak geçersiz sayılması gerekeceği kanaatindeyim. Bu sonuç BK.19 ve 20. maddeler gereğince de ileri sürülebilecektir.

44 Karşı görüşte Hatemi, Aile Hukuku, sh. 39-41 ve 116.

Sonuç

Yeni Türk Medeni Kanununda evlât edinmeye ilişkin düzenlemeler yapılırken, bir taraftan İsviçre Medeni Kanunu örnek alınıp, diğer taraftan yine aynı kanunun bazı düzenlemelerinin -yukarıda belirttiğimiz gibi- alınmaması sebebiyle uygulamada kanun boşlukları oluşacaktır.

Özellikle tüm sonuçları ile evlât edinme (volladoption) yerine, kısmi evlât edinme sisteminin korunmaya çalışılması, hem "Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi" ne hem de modern evlât edinme sistemlerine aykırılık oluşturacaktır.

Üvey çocuğun evlât edinilmesinde, İsviçre' de yapılan yeni değişiklik dikkate alınarak en az beş yıl evli olmak koşulu getirilmelidir. Bu süre çocuğun yararına daha uygun bir süredir. Ayrıca bu tür evlât edinmelerde evlât edinenle diğer eşin velayeti birlikte yürütmeleri esası da açıkça düzenlenmelidir. Böylece çocuk ile gerçek bir aile ilişkisi kurulacaktır.

Sonuç olarak, Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmelerini imzalayıp yürürlüğe sokarak, Avrupa ile bütünleşmeye çalışırken, diğer yandan modern evlât edinme sisteminin bir bütün olarak kabul edilmemiş olması bir çelişkidir. Ya modern evlât edinme sistemi bir bütün olarak alınmalıydı veya mevcut sistem korunmalıydı. En azından gerekçe bölümünde bu aykırılıkların sebepleri ve sonuçları belirtilmeliydi. Bu yönlerden Kanunda düzenlenen yeni "Evlât Edinme" sisteminin tutarsız yönlerinin hukuk bütünlüğünü zedeleyeceği ve uygulamada zorluklar çıkaracağı kanaatindeyim. Kanunun uygulama aşamasında karşılaşılabilecek olan bu güçlüklerin, mahkeme ve Yargıtay içtihatları ile aşılarak, belki ileride Kanunda yeni düzenlemelere gidilmesi sağlanabilir.

Faydalanılan Kaynaklar

- AKINTÜRK** Turgut; Aile Hukuku, Ankara 1996;
- AKYÜZ** Emine; Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, -İnsan Hakları Eğitim Dizisi- Ankara 2000,
- ALTAŞ** Hüseyin; Evlatlık Sözleşmesinde Amaç, Türk Hukuk Dünyası Mayıs 2000, sayı 1;
- ARPACI** Abdülkadir; Gerekçeli, Açıklamalı Yeni Türk Medeni Kanunu, Ocak 2002, İstanbul
- ATAAY** Aytekin; Medeni Hukukta Evlat Edinme, I. fasikül, İstanbul 1957,
- CİN Halil/AKGÜNDÜZ** Ahmet; Türk Hukuk Tarihi, 2.cilt, Konya 1989;
- CLERC** Andre; Die Stiefkindadoption, Universitaetsverlag, Freiburg, Schweiz, 1991, s. 67 vd.
- EICHENBERGER** Rolf; Die materiellen Voraussetzungen der Adoption Unmündiger nach neuem schweizerischem Adoptionsrecht, (Diss., Fribourg 1974).
- FEYZİOĞLU** N.F; Aile Hukuku, ikinci bası, İstanbul 1979;
- HATEMİ** Hüseyin; 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı, (İstanbul Çocukları Vakfı) 2000
- HATEMİ** Hüseyin; Aile Hukuku, İstanbul 1999.
- HEGNAUER** Cyril; Grundriss des Kindesrechts und des übrigen Verwandtschaftsrechts, fünfte, überarbeitete Auflage, Bern, 1999 ;
- HEGNAUER** Cyril; Berner Kommentar zum ZGB, bd II, Familienrecht, 2. Abteilung, Die Verwandtschaft, Das eheliche Kindesverhältnis Art. 252-269,ZGB (Bern 1984).
- HEGNAUER** Cyril; Das Schweizerische Kindesrecht; Entwicklungen des europaeischen Kindschaftsrechts, Bielefeld -1996.
- HEGNAUER/BREİTSCHMİD**; Grundriss des Eherechts, vierte, überarbeitete Auflage, Bern 2000
- KÖPRÜLÜ/KANETİ**; Aile Hukuku, İstanbul 1989;
- MOROĞLU** Nazan/**OKTAY** Saibe/**ŞİPKA** Şükran; Yeni Türk Medeni Kanunu ve Yürürlük Kanunu, 1. baskı, Ocak 2002,İstanbul
- OĞUZMAN** Kemal/**DURAL** Mustafa; Aile Hukuku, II. bası, İstanbul 1998;
- POLAT** Oğuz; 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı, (İstanbul Çocukları Vakfı) 2000;
- SAYITA** Sevgi USTA; Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi, Doktora Tezi, İst.1996.
- SEROZAN** Rona; Çocuk Hukuku, İstanbul 2000;
- TEKİNAY** Selehattin Sulhi; Türk Aile Hukuku (6. bası) İstanbul 1990
Türk Medeni Kanunu Tasarısı; (Adalet Bakanlığı Yayını, 1999).
- VELİDEDEOĞLU** Hıfzı Veldet; Türk Medeni Hukuku -Aile Hukuku, İstanbul 1965;

YALMAN Süleyman; Evlât Edinme ve Evlâtlığın Miras Hakkı, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şakir Berki' ye Armağan Cilt 5 1996.

ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA; Medeni Hukuk (Giriş, Başlangıç Hükmüleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku) 6. Bası Ankara 1999.